

CHERNIVTSI
LAW SCHOOL

ТРЕНІНГОВИЙ ЦЕНТР
ПРОКУРОРІВ УКРАЇНИ

Наукові читання пам'яті Ганса Гросса

Збірник тез міжнародної науково-практичної конференції

(м. Чернівці, 9 грудня 2021 року)

Чернівці
Мехнодрук

2021

УДК 343.9(082)

НЗ4

Редакційна колегія:

Вдовічен Віталій Анатолійович, доктор юридичних наук, доцент, декан юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича;

Жаровська Галина Петрівна, докторка юридичних наук, доцентка, завідувачка кафедри кримінального права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича;

Балук Ігор Григорович, директор Чернівецького науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України;

Орлеан Андрій Михайлович, доктор юридичних наук, заступник директора Тренінгового центру прокурорів України;

Ботнару Стела, докторка юридичних наук, доцентка, заступниця декана юридичного факультету Молдовського державного університету (Республіка Молдова);

Кунчев Йонко, доктор юридичних наук, професор Варненського вільного університету імені Чорноризця Храбра (Республіка Болгарія).

Наукові читання пам'яті Ганса Гросса: збірник тез
НЗ4 міжнародної науково-практичної конференції (м. Чернівці, 09 грудня 2021 р.). Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. Чернівці : Технодрук, 2021. 280 с.
ISBN 978-617-8034-25-2

Матеріали викладено в авторській редакції. Відповідальність за їхню якість, достовірність, а також відсутність у них відомостей, що становлять державну таємницю та інформацію для службового користування, несуть автори.

УДК 343.9(082)

ISBN 978-617-8034-25-2

© Чернівецький національний університет імені
Юрія Федьковича, 2021
© ПБКФ «Технодрук», 2021

Відповідно до кримінального процесуального законодавства ФРН 143

Юрчишин Ю.В. Реалізація процесуальним керівником висновків
судово-бухгалтерських експертиз та інших доказів під час досудового
розслідування корупційних правопорушень 148

СЕКЦІЯ 4. КРИМІНАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА 155

Гырла Л.Г. Психологический портрет личности жертвы суицидальной
преступности 155

Меленко О.В. Значення пізнавальних процесів у професійній діяльності
правника 160

Мельник О.В., Попович М.В. Допит неповнолітнього потерпілого чи
психотерапія втрат? 166

Продан Т.В. Кримінальна субкультура неповнолітніх 170

Чорней С.В. Психологічна ознака обмеженої осудності 174

СЕКЦІЯ 5. СИНЕРГІЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА, КРИМІНОЛОГІЇ ТА КРИМІНАЛІСТИКИ 178

Nina Kaiser. The Hans Gross Centre for Interdisciplinary Criminal Sciences
(ZIK) – Building Bridges Between Criminal (Procedure) Law, Criminology
And Criminalistics 178

Балобанова Д.О. Просторовий компонент динаміки кримінального права
..... 182

Гусар Л.В., Поцілуйко В.М. Поняття та ознаки серійних вбивств 187

Дякур М.Д. Національне антикорупційне бюро України як спеціально
уповноважений суб'єкт протидії корупції 190

Жаровська Г.П. Синергія діяльності суб'єктів кримінальної юстиції VS
синергізм злочинності 194

Матюшкова Т.П., Акімов М.О. Синергетичний підхід у практичній
діяльності та наукових дослідженнях Ганса Гросса 201

Попович О.В. Проблема типу кримінально-правового регулювання 206

Серенко Н.С. Глобальна кіберзагроза 211

%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%B0_%D0%B4%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%BC%D0%BE%D0%B3%D0%B0.

4. Мельник О.В., Попович М.В. Синергія та її вплив на відносини, що виникають під час допиту неповнолітнього потерпілого у кримінальному провадженні України. KELM.2020.№ 3. С.134-139 (Республіка Польща).

Продан Т.В.,

*кандидат юридичних наук, асистент,
асистент кафедри кримінального права юридичного факультету,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича,
м. Чернівці, Україна*

КРИМІНАЛЬНА СУБКУЛЬТУРА НЕПОВНОЛІТНІХ

Одними із потреб неповнолітніх є потреби в самоактуалізації, які відповідно до ієрархії потреб А.Г. Маслоу знаходяться на вищому щаблі всіх людських потреб. Саме бажання задовольнити такі потреби формують у неповнолітніх інтерес до чогось нового. При всій наполегливості до самостійності неповнолітні нерідко самі не знають яким цінностям вони надають перевагу та чого саме вони бажають досягти. А тому, об'єднання у кримінальні субкультури є з одного боку жагою до пригод, цікавістю до того, що буде відбуватися навколо, а з іншого – результатом адаптації до проблем, викликаних суб'єктивними та об'єктивними факторами.

Так, одним з факторів, що впливає на рівень формування кримінально протиправної поведінки, як наслідок у об'єднання у різні кримінальні субкультури, є первинне мікросоціальне оточення – сім'я. Так, як зазначають Р. Берон та Д. Річардсон, саме в сім'ї особа проходить первинну соціалізацію. Вони стверджують, що на прикладі відносин між членами родини дитина навчається поведінки і формам відносин, які зберігаються у неї в підлітковому періоді. Реакції батьків на не правильну поведінку неповнолітньої дитини, характер відносин між дітьми та батьками, рівень сімейної гармонії чи дисгармонії, характер відносин з рідними братами чи сестрами – ось фактори, які можуть зумовлювати агресивну поведінку неповнолітньої дитини у сім'ї та поза нею, а також впливати на її відносини з оточуючими у підлітковому віці [1, с. 93].

Також варто відмітити, що саме при низькому рівні виховання у особи набагато більше шансів вчинити кримінально протиправне діяння у майбутньому та пропагувати цінності кримінальних субкультур. Так, як зазначає О.Л. Старко, відсутність емоційних контактів неповнолітньої дитини з батьками, зумовлює психологічне відчуження такої дитини, що закладає основу подальшої дезадаптації. Відчуження може протікати як відкрито (образи, побої, відсутність елементарного піклування та уваги) так і приховано – при зовнішній увазі, зазвичай жорстокому контролю, що виключає наявність емоційних контактів [2, с. 82]. А тому при відсутності психологічного комфорту в сім'ї (при незавершеності інтелектуального розвитку, недостатності знань, не сформованості поглядів та відсутності життєвого досвіду у задоволенні потреб) неповнолітні особи нерідко шукають прихистку серед однодумців разом з якими вони зможуть виробити певні цінності, якими будуть керуватися.

Іншим досить поширеним фактором є відсутність достатнього матеріального забезпечення зі сторони батьків. Загальна меркантилізація життя, пропаганда швидкого та простого збагачення (що відображають рівень культури та ціннісні орієнтації суспільства) не просто формують мотиви споживання, а посилюють розбіжності з батьками, які не мають можливості задовольнити бажання неповнолітніх дітей. Все це штовхає неповнолітніх осіб до пошуку задоволення своїх потреб, нерідко це супроводжується бажанням ввійти до складу злочинної групи. До того ж, варто зазначити, що об'єднання неповнолітніх у кримінальні субкультури нерідко супроводжується показовими прикладами «успішної злочинної кар'єри» знайомих, які ще не так давно не мали достатнього матеріального забезпечення, а на сьогодні мають престижний капітал [3, с. 266]. А тому, неповнолітні особи починають слідувати певному шаблону поведінки, в результаті чого вони очікують досягти бажаного результату.

Також одним із факторів розповсюдження кримінальної субкультури є засоби масової інформації (далі – ЗМІ). Так, за відсутності чітких моральних принципів, низькому рівні загальної та правової культури теми проституції, корупції, дезертирства, швидкого збагачення, спотвореної праведності тих, хто має більше сили, влади, грошей, що висвітлюються у ЗМІ, сприймаються неоднозначно та без належного засудження. ЗМІ не надають відповідного позитивного виховного впливу, рекламуючи матеріально-предметні цінності, легке життя, безтурботне проведення дозвілля, як правило, із вживанням алкоголю. У такому інформаційному

просторі дитина виявляється жертвою «шанування» багатства, жорстокості та насильства у сім'ї, суспільстві та на телеекрані. А якщо побачене на екрані засуджується дорослими, це автоматично стає привабливим для підлітків [4, с. 268]. А тому, «пропагандистській» кримінально протиправний спосіб життя призводить до поширення кримінальної субкультури серед неповнолітніх.

З вищевикладеного варто зазначити, що під кримінальною субкультурою неповнолітніх варто розуміти поведінкові особливості неповнолітніх, що мають груповий характер та відображають спосіб життєдіяльності підлітків, які об'єдналися у кримінальні групи заради асоціальних прагнень.

До основних ознак, якими володіють неповнолітні кримінальних субкультур можна виокремити:

- викривлене уявлення про справжнє значення та сутність найважливіших моральних категорій та понять (боягузтво, сміливість, зрада, вірність, дружба, героїзм);

- віддання переваги зовнішнім проявам поведінки особи без врахування її справжніх цілей та мотивів;

- хибність оцінки подій, явищ, окремих осіб, невміння оцінити особу в сукупності всіх її якостей та властивостей;

- емоційна нестійкість, невірноваженість, підвищена збудливість, різка зміна настроїв;

- нестійкість психіки, що зумовлена процесом становлення особистості, духовного та фізичного розвитку організму;

- бажання поринути у щось нове, надмірна цікавість до невідомого, бажання до пригод;

- прагнення до самовираження та самоствердження «будь-якою ціною»;

- неприйняття «чужих порад», педагогічних та інших форм виховного впливу;

- прагнення до лідерства;

- бажання показати та довести свою «зрілість»;

- навіюваність, схильність до наслідувальності, зайва довірливість, конформізм;

- схильність до наслідування, егоцентризм та одночасно прагнення зміцнювати неформальні кримінальні групи;

– схильність до соціально-психологічного «зараження», певна не сформованість життєвих установок та орієнтацій, завищення самооцінки. [5, с. 95].

Таким чином, дотримання поглядів кримінальної субкультури – це протест як своєрідна форма самоактуалізації. Будь-який протест характеризує неконструктивне вирішення протиріч. Їх виникнення серед неповнолітніх осіб забарвлено страхом, стресом, деструктивними способами вирішення конфліктів, що виникають на побутовому ґрунті, відсутністю психологічних ресурсів для протистояння життєвим труднощам, оскільки неповнолітні особи ще є соціально та психологічно незрілими. Їх вік є фундаментом самооцінки, самосвідомості та самовизначення особистості. Тому, враховуючи прагнення до екстремальності, яскравості, неординарності дедалі частіше домінуючою рисою протестів неповнолітніх є якраз входження до різних кримінальних субкультур.

Література:

1. Бэрон Р., Ричардсон Д. Агрессия. СПб.: Издательство «Питер», 1999. 352 с.
2. Старко О.Л. Умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини (кримінально-правове та кримінологічне дослідження): монографія. Луцьк : Волин. Нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2009. 188 с.
3. Упоров И.В. Неформальная субкультура несовершеннолетних в структуре трансформации их поведения от девиантного к криминальному. *Историческая и социально-образовательная мысль*. 2012. № 6 (16). С. 265-267.
4. Щеголева А.Н. Механизм использования криминальной субкультурой психофизиологических особенностей несовершеннолетнего возраста. *Вестник Воронежского института МВД России*. 2019. № 2. С. 263-270.
5. Кулакова С.В. Профилактика криминальной субкультуры несовершеннолетних. *Закон и право*. 2020 № 7. С. 95-96.